

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

Του κ. ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΑΓΓΕΛΗ

Γενικού Διευθυντού 'Υπουργείου Κοινωνικών 'Υπηρεσιών

Είσαγωγή

1. Ο ρόλος του συγχρόνου 'Εθνικού Κράτους, ως γνωστόν, εύρισκεται εις έντελως διάφορον θέσιν, από εκείνην των προηγουμένων δεκαετηρίδων. 'Υπό την επήρειαν των νεωτέρων αντιλήψεων οί στόχοι του διευρύνθησαν. Τò Κράτος σήμερον δέν έγγυάται μόνον την ασφάλειαν των δολών του καί τας άτομικάς έλευθερίας των πολιτών του. Κατέστη καί υπεύθυνον διά την επίλυσιν των οικονομικών καί κοινωνικών προβλημάτων, τά όποια εμφανίζονται εις τόν χώρον του.

'Η κοσμοθεωρία του άκράτου φιλελευθερισμού καί του έλευθέρου καί άνευ κρατικού έλέγχου ανταγωνισμού μεταξύ των διαγωνιζόμενων ιδιωτικών επιχειρηματιών διά την ανάπτυξιν τής οικονομίας των καί την άνεξέλεγκτον κτήσιν, όσον δυνατόν, μεγαλυτέρων κερδών υπεχώρησε. 'Εδωκε την θέσιν της εις τας νέας αντιλήψεις του ληλογισμένου καί προγραμματισμένου κρατικού παρεμβατισμού. Χάρις εις τούτον τò Κράτος εξασφαλίζει επίπεδον έν η ρ ο ν ι σ μ έ ν η ς έ λ ε υ θ ε ρ ί α ς τής οί κ ο ν ο μ ί α ς πρòς τò γενικώτερον συμφέρον του κοινωνικού συνόλου καί περαιτέρω έγγυάται την γενικήν ευημερίαν ή όποία εδραιώνει καί στερεοποιεί τά θεμέλια τής εθνικής δομής τής κοινωνίας.

'Ο παρεμβατισμός έν τή γενική του μορφή εμφανίζεται ώς συνέπεια του ευρύτερου σχεδιασμού ό όποιος αναφέρεται εις την ανάπτυξιν καί εξέλιξιν τής έν συνόλω οικονομίας τής χώρας. Εις τας κατά μέρος δραστηριότητας, άλλαχού έκδηλούται ώς τάσις θ ε σ μ ι κ ώ ν μ ε τ α β ο λ ώ ν (ανάδιόρθωσις μηχανισμού διοικήσεως, προοδευτική μετατροπή τής παραγωγής από πρωτογενή εις δευτερογενή καί περαιτέρω τριτογενή κ.ο.κ.) άλλαχού ώς σχήμα ρ υ θ μ ι σ τ ι κ ώ ν έ π ε μ β ά σ ε ω ν (περιορισμός καλλιιεργείας σίτου, συζέντρωςις διασπάρτων οικισμών κ.ο.κ.), άλλαχού ώς καθοδήγησις τής δράσεως τής ιδιωτικής οί κ ο ν ο μ ί α ς (παραγωγή περισσοτέρω εξαγωγησίλων προϊόντων κλπ., έπένδυσις κεφαλαίων, τουριστικά κέντρα κ.ο.κ.) καί εις εξαιρετικάς περιπτώσεις ώς δυναμική κρατική επέμβασις θίγυσα πλειστάκις καί αυτά τά συνταγματικώς κατοχυρωμένα άτομικά δικαιώματα επί σκοπώ εξυπηρητέσεως του

γενικωτέρου κοινωνικοῦ συμφέροντος (παρόρρευσις μεταναστεύσεως, ἀπαλλοτριώσεις ἰδιοκτησίας, ἐπιβολὴ ἔνοικιοστασίου κλπ.)

Αἱ ὡς ἄνω ἀρχαί, τῆς παρεμβαιούσης κρατικῆς δραστηριότητος, ταυτιζόμεναι, ἄλλως, μὲ τὴν κυριαρχίαν τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου ἐπὶ τῶν κατ' ἴδιαν συμφερόντων τῶν ἀτόμων, εἶναι θεμελιωμένα ἐἰς τὴν κειμένην νομοθεσίαν τῶν Κρατῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς τὰς συνταγματικὰς διατάξεις αὐτῶν.

2. Οἱ σύγχρονοι Συνταγματικοὶ χάρται, ὡς ἐλέχθη δὲν διασφαλίζουν μόνον τὰς ἀτομικὰς ἐλευθερίας. Προδιαγράφουν τοὺς κοινωνικοὺς καὶ οἰκονομικοὺς στόχους, προσδιορίζουν τοὺς καιónας, οἱ ὅποιοι ἑναρμονίζουν τὰς σχέσεις μεταξύ ἐλευθερίας καὶ παρεμβάσεως καὶ δια-ηρύσσουν τὰ ἀντιθέτα κοινωνικὰ δικαιώματα. Αἱ συνταγματικαὶ αὗται μεταρρυθμίσεις, καρπὸς κυρίως τῆς μεταπολεμικῆς περιόδου, περιελήφθησαν εἰς πλείστα εὐρωπαϊκὰ Συντάγματα, ὡς τῆς Ἰταλίας, Γαλλίας, Γερμανίας, Ἑβελτίας, Ἰαπωνίας κλπ.

Ἡ Ἑλλάς ἀπὸ τοῦ 1968 ἔχει θεμελιωμένας τὰς ἀρχάς, αἱ ὁποῖαι, ἐρημεύουν καὶ διακινεῖν τοὺς βασικοὺς θεσμικοὺς, κοινωνικοὺς καὶ οἰκονομικοὺς νόμους εἰς τὰς συνταγματικὰς αὐτῆς διατάξεις.

Ἡ τιθεμένη διὰ τοῦ ἄρθρου 28 τοῦ Ἑλληνικοῦ Συντάγματος διάταξις καθ' ἣν τὸ Κράτος μεριμνᾷ διὰ τὴν δημιουργίαν προϋποθέσεων καὶ κινήτρων πρὸς ἀνάπτυξιν ἐπὶ ἐθνικῆς καὶ περιφερειακῆς κλίμακος τῆς οἰκονομίας, ὥστε δι' αὐτῆς νὰ παρέχεται εὐχέρεια σταθερᾶς βελτιώσεως τῶν ὄρων διαβίωσης τοῦ λαοῦ δὲν ἀποτελεῖ ἢ μὴ, μίαν συνταγματικὴν ἐπιταγὴν καθ' ἣν τὸ Κράτος κατὰ τὸν προγραμματισμὸν τῆς πολιτικῆς, ἢ ὅποια θὰ ἀναφέρηται εἰς τὴν ἐπὶ ἐθνικῆς καὶ περιφερειακῆς κλίμακος ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας, πρέπει νὰ λαμβάνη ὑπ' ὄψιν του, ὅτι δι' αὐτῆς θὰ ἐξισφιλίζωνται αἱ δυνατότητες τῆς κοινωνικῆς προόδου καὶ εὐημερίας τοῦ συνόλου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἡ ἐξάρτησις αὐτῆς τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἐκ τῆς ἐκ τῶν προτέρων προδιαγεγραμμένης ἐξισφιλίσεως τῆς εὐημερίας τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, θέτει ἐπὶ νέων βάσεων τὰς κατεχθύνσεις τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς πολιτικῆς.

Ἐν προκειμένῳ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ μὴ ἐπισημειωθοῦν καὶ αἱ παράλληλοι διατάξεις τοῦ ἄρθρου 27 τοῦ Συντάγματος, αἱ ὁποῖαι θεμελιώνουν τὰ κοινωνικὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, τὰ ὅποια ἀναφέρονται: α) εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἀπασχολήσεως, β) τὴν βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς ἐξύψωσιν τῶν ἐργαζομένων, γ) εἰς τὴν διασφάλισιν τῆς ὑγείας τοῦ λαοῦ, δ) εἰς τὴν κοινωνικὴν ἀσφάλειαν τὸν πληθυσμοῦ, ε) εἰς τὴν ἀπόκτησιν στέγης παρὰ τῶν στερουμένων τοιαύτης καὶ στ) εἰς τὴν κοινωνικὴν μερίμναν ὑπὲρ τῆς οἰκογενείας.

Αἱ συνταγματικῶς θεμελιωμένα ὡς ἀνωτέρω ἀρχαί, διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἀνθρωπίνην εὐημερίαν πρέπει νὰ εἶναι συνδεδεμένα μὲ τοὺς μακροπρόσους καὶ βραχυπρόσθετους στόχους τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους.

Ἄλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἐτελεῖται μὲ γνώμονα τὴν ἐμπειρίαν καὶ τὸν αὐτοσχεδιασμὸν. Διὰ νὰ ἀχθῆ εἰς ἀποτελεσματικὸν πέρας, πρέπει νὰ καθοδηγῆται ἀπὸ τὰς ἐνδείξεις, τὰς προβλέψεις καὶ τὰς ἐξαρτήσεις τοῦ κοινωνικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ προγραμματισμοῦ τῆς χώρας, ὁ ὁποῖος τόσον κατὰ τὴν κα-

τάρισίν του ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν του πρῆπει ν' ἀκολουθῇ τὰς παρα-
 δεδωγμένας ἀρχὰς τῆς ἐπιστημονικῆς ἐργασίας καὶ μεθοδολογίας.

Ἔννοια προγραμματισμοῦ

1. Ὑπὸ τὴν εὐρεῖαν ἔννοιαν Π ρ ο γ ρ α μ μ α τ ι σ μ ὸ ς εἶναι πᾶσα ἐργα-
 σία ἀποσκοποῦσι εἰς τὸν συστηματικὸν προκαθορισμὸν τῶν συνθητῶν, αἱ ὁποῖαι
 θὰ συνθέσουν μίαν μελλοντικὴν κατάστασιν.

Μὲ τὴν ἀτλήν ταύτην ἔννοιαν, προγραμματισμὸν ἀκολουθεῖ ἡ οἰκογένεια
 εἰς τὴν διαβίωσίν της, μὲ προγραμματισμὸν πρωτογόνου μορφῆς ἐργάζεται ὁ
 μικροεπιχειρηματίας κατὰ τὴν ἐτελέσειν τῶν ἐργασῶν του, προγραμματισμὸν
 σχεδιάζει τὸ Σωματεῖον εἰς τὴν πικρίαν τῶν ἐπιδιώξεόν του κ.ο.κ.

Τὸν αὐτοσχέδιον προγραμματισμὸν, θὰ συναντήσωμεν εἰς πᾶσαν οἰκονομ-
 κὴν καὶ κοινωνικὴν ἐκδήλωσιν.

Τὸν προγραμματισμὸν ἐχρησιμοποίησαν, ἐκαλλιέργησαν καὶ ἐμεθόδευσαν
 τὸ πρῶτον, αἱ ἰδιωτικαὶ ἐπιχειρήσεις. Ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία, διὰ νὰ ἀντιμε-
 τωπίσῃ τὸν συναγωνισμὸν καὶ διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ κεφάλαιόν της ὑπῆρξεν ὁ
 προπομπὸς τοῦ προγραμματισμοῦ. Ἡδὴ δὲν ἀποτελεῖ σχῆμα λόγου, ἐὰν λεχθῇ,
 ὅτι καμμία ὠργανωμένη κοινωνιῆ ἐκδήλωσις καὶ καμμία ἀξιόλογος οἰκονομικὴ
 μονὰς δὲν δύναται νὰ λειτουργήσῃ καὶ νὰ ἀποδώσῃ ἀποτελεσματικῶς χωρὶς
 προγραμματισμὸν.

2. Εἰς τὴν διοικητικοοικονομικὴν λεκτικὴν, π ρ ο γ ρ α μ μ α τ ι σ μ ὸ ς ση-
 μαίνει τὴν, βάσει τῶν ὑπαρχόντων δεδομένων, ἐκ τῶν προτέρων ἐπιστημονικὴν
 κατὰπτρωσιν σχεδίου, μὲ σκοπὸν τὴν πραγματοποιήσιν ὀρισμένου ἀποτελέσματος,
 εἰς τὸν συντομώτερον δυνατὸν χρόνον καὶ μὲ ὅσον δυνατὸν μικροτέραν δαπάνην.

Ἡ, διὰ τοῦ προγραμματισμοῦ, καταβαλλομένη προσπάθεια ἀποσκοπεῖ εἰς
 τὸ νὰ ἀποτρέψῃ τὴν τυχαίαν καὶ ἀνεληρέαστον ἐξέλιξιν τῆς οἰκονομικῆς
 καὶ κοινωνικῆς ζωῆς καὶ νὰ κατευθύνῃ ταύτην κατὰ τὸ δυνατὸν πρὸς
 ἐπιτευξιν μεγαλυτέρων καὶ καλυτέρων ἀποτελεσμάτων.

Τὰ νεώτερα μέσα ἐφαρμοζομένης ἐν τῇ ἐπιστήμῃ τεχνικῆς, χάρις εἰς τὰ
 ὁποῖα ὁ προγραμματιστὴς συνθέτει εὐχερῶς τὰ στοιχεῖα τῆς στατιστικῆς, τῶν
 διαθέσιμων κεφαλαίων καὶ τῶν, πολυπλόκων οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν μεγε-
 θῶν, τὰ ὁποῖα σχετίζονται μὲ τὸ ὑπὸ προγραμματισμὸν ἀντικείμενον, διευκολύ-
 νουν τὰς μεθόδους προβλέψεως κατὰ τὴν ἐκπόνησιν τοῦ προγραμματισμοῦ ἀκόμη
 καὶ ὅταν οὗτος ἀναφέρεται εἰς ἔργα ἐθνικῆς ἰδίας κλίμακος (βιομηχανικὴ ἀνάπτυ-
 ξις, ἀναδιάρθρωσις γεωργικῶν καλλιεργειῶν, ὁργάνωσις συστήματος κοινωνικῆς
 ἀσφαλείας, χωροδιάταξις οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν ἐκδηλώσεων, ὁργάνωσις
 τομέων δημοσίας ὑγείας κ.ο.κ.).

Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, ὅτε οἱ στόχοι εἶναι πολλοί, ἀνομοιόμορφοι, συγ-
 θετοὶ καὶ εἰσέτι ἀνισοπέδου χρονικῆς διαρκείας δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι δὲν πρόκει-
 ται περὶ προγραμματισμοῦ, ἀλλὰ περὶ πολυπρογραμματισμοῦ.

Ἐπιδιώξεις καὶ στόχοι προγραμματισμοῦ

1. Διὰ τοῦ ἐπιστημονικοῦ προγραμματισμοῦ ἐπιδιώκεται:

α. Ἡ, διὰ τῆς χρησιμοποιοῦσας τῶν καταλλήλων μεθόδων καὶ μέσων πραγμάτων ἐνὸς κοινωνικοῦ ἢ οἰκονομικοῦ σκοποῦ ἢ συνδυασμοῦ τούτων.

β. Ἡ, διὰ τῆς διαθέσεως τῶν κατὰ τὸ δυνατόν ἐλαχίστων οἰκονομικῶν κεφαλαίων, ἐλίτευξις τοῦ μεγαλυτέρου ἀποτελέσματος καὶ

γ. Ἡ, διὰ τοῦ ἐπιτυγγομένου σκοποῦ, ἐξασφάλισις τῶν μεγίστων ὠφελημάτων ὑπὲρ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. Ἡ ὠφελιμότης αὕτη, δύναται νὰ προκύπτῃ εἴτε εὐθέως ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ ἔργου (ἰσόδοσις εἰς τὴν καλλιέργειαν ἐδάφους λόγω ἀποξηράσεως λίμνης) εἴτε ἐμμέσως κατὰ τὸ στάδιον τῆς ἐκτέλεσως αὐτοῦ (ἀπασχόλησις τμήματος ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ) εἴτε μελλοντικῶς, ὅτε τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἀναιμενόμενον ἢ τεκμαίρεται ἐκ τῆς ἀποφυγῆς ἄλλως ἀναποφεύκτων δαπανῶν (παιδεία, προληπτικὴ υγιεινὴ κλπ.).

Κατὰ τὴν διαδικασίαν τοῦ κρατικοῦ προγραμματισμοῦ ὁ στόχος τῆς κοινωνικῆς ὠφελιμότητος καὶ τῆς ἐξασφάλισως εὐημερίας εἰς εὐρέα στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ δὲν συνδυάζεται πάποτε μὲ τὴν μεγέθυνσιν τῶν ποσοτικῶν στοιχείων τῆς οἰκονομίας.

Τούτο, ὡς προελέχθη, ἀποτελεῖ ἀπόρροια τῶν νέων ἀντιλήψεων, αἵτινες ἀπεδέχθησαν τὸν ρόλον τοῦ συγχρόνου Κράτους. «Κράτους Προνοίας», τὸ ὁποῖον ἐντὸς τῶν διαδικασιῶν τῆς οἰκονομίας του, ὑπερθετεῖ πρωτίστως τὸ κοινωνικὸν σύνολον καὶ τὴν γενικὴν εὐημερίαν.

2. Τὰ σχέδια τῆς διαδικασίας, τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ἐλίτευσιν τῶν, διὰ τοῦ κατὰ τ' ἀνωτέρω σχεδιαζομένου προγραμματισμοῦ, ἐπιδιωκομένων σκοπῶν, ὑλοποιούνται διὰ σειρᾶς νομοθετικῶν μέτρων, ὑπουργικῶν ἀποφάσεων, διοικητικῶν πράξεων ἢ ἄλλων ἀναλόγων ἐκδηλώσεων εὐρισκομένων ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως. Τὸ σύνολον τῶν πράξεων τούτων ἀπαρτίζουν τὴν σχηματικὴν ἀπεικόνισιν τοῦ ἐγκρινόμενου προγράμματος.

Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ προγράμματος, προκειμένου, περὶ ἔργων ἢ ἐπιτεύξεως σκοπῶν ἐθνικῆς κλίμακος δύναται νὰ ἀνατίθεται εἴτε εἰς ἓνα καὶ μόνον φορέα ἢ ἀναλόγως τῆς κατανομῆς τῶν ἐνεργειῶν εἰς πολλοὺς φορεῖς, ὅτε καὶ τὸ πρόγραμμα ὑποδιαιρεῖται εἰς ἀντίστοιχα τμήματα.

Τὰ προγράμματα ποικίλλουσιν εἰς χρόνον διαρκείας, ὕψος δαπάνης, τρόπον ἐκτέλεσεως καὶ μεθόδους ἐφαρμογῆς ἀναλόγως τῶν ἐκ τοῦ προγραμματισμοῦ ἐπιδιωκομένων ἐιδικότερον σκοπῶν καὶ ἀναιμενόμενων ἀποτελεσμάτων.

Ὁ συντονισμὸς τοῦ προγράμματος ἢ τῶν κατὰ μέρος προγραμμάτων ἀποτελεῖ ὡσαύτως ἓν σημαντικὸν στοιχεῖον τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ πρόβλεπται ὑπὸ τοῦ προγραμματισμοῦ.

Εἶναι δὲ τόσον σημαντικὸς ὁ ρόλος τοῦ παράγοντος τούτου ὅσον σημαντικὸς εἶναι ἐπίσης καὶ ὁ ρόλος τοῦ ἐλέγχου καὶ τῆς παρακολουθήσεως τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος.

Διάκρισις προγραμματισμοῦ καὶ προγράμματος

1. Κατὰ τὴν ἄσκησιν τῆς κρατικῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς πολιτικῆς, οἱ ὄροι προγραμματισμοῦ καὶ πρόγραμμα χρησιμοποιοῦνται ἐν ἐκτίσει καὶ πολλὰ εἰς συγκεχυμένως. Πολλὰ εἰς μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ προγραμματισμοῦ καλύπτεται τὸ ἐξαγγελλλόμενον πρόγραμμα ἢ ἀντιστρόφως μὲ τὸ ἀνακοινούμενον πρόγραμμα αὐτονοεῖται καὶ ὁ προτιγηθεὶς προγραμματισμὸς ὡς καὶ οἱ δι' αὐτοῦ ἐπιδιωκόμενοι ἀπώτεροι οἰκονομικοὶ καὶ κοινωνικοὶ στόχοι.
2. Ἡ διὰ προγραμματικῶν ἀποφάσεων ἐκδηλουμένη οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ Κυβερνητικὴ πολιτικὴ, δύναται νὰ ἀφίσταται τοῦ ἀντιστοίχου προγραμματισμοῦ κατὰ τ' ἀκόλουθα σημεῖα:
- α. Κατὰ τὴν δύναμιν ἐπιβολῆς τῶν. Ὁ προγραμματισμὸς ὅποτε-
λεῖ ἔργον μελέτης τῶν ἐπισημόνων καὶ τῶν εἰδικῶν καὶ ὡς τοιοῦ-
τος ἀποτελεῖ γωμοδοτικὴν ὕλην, ἐνῶ ἡ διὰ τῶν προγραμματικῶν ἀποφά-
σεων ἐκφραζομένη Κυβερνητικὴ πολιτικὴ, τοῦλάχιστον διὰ τοὺς δημοσίους
φορεῖς συνελάγεται ὑποχρεωτικὴν ἐφαρμογὴν.
- β. Κατὰ τὸ περιεχόμενον. Ὁ προγραμματισμὸς δύναται νὰ ἔχη δι-
φορον περιεχόμενον τῶν λαμβανομένων ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως προ-
γραμματικῶν ἀποφάσεων. Ἡ πολιτικὴ ἐξουσία ἐκτιμᾷ τὰ οἰκονομικὰ καὶ
κοινωνικὰ στοιχεῖα τοῦ προγραμματισμοῦ καὶ τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέ-
σματα καὶ ἀποφασίζει ἀναλόγως πρὸς τὴν πολιτικὴν σκοπιμότητα καὶ ἐν
συσχετισμῷ μὲ τοὺς διαθέσιμους πόρους.
- γ. Κατὰ τὴν χρονικὴν διάρκειαν. Ὁ προγραμματισμὸς, δύναται νὰ
ἀτελεῖται εἰς μακροχρόνιον ἐφαρμογὴν, ἐνῶ ἡ ἀντίστοιχος
Κυβερνητικὴ πολιτικὴ, μὴ ἐπιθυμοῦσα ἐνδεχομένως τὴν παράτασιν τῆς
ἐφαρμογῆς πρὸς ἀναυγὴν ἀποτελεσμάτων, δύναται νὰ περιορίσῃ τὸν χρό-
νον ἐκτελέσεως τῶν προγραμμάτων, προσδιορίζουσα εἰς ταῦτα ἐνιαύσιον,
διετὴ κλπ. χρονικὴν περίοδον ἢ ἀκόμη κατατέμνουσα ταῦτα εἰς εἰδικὰ προ-
γράμματα (γεωργικὸς ἀναδασμὸς, τουρισμὸς, κατοικία, ὁδοποιΐα, ἀνα-
διοργάνωσις σιδηροδρόμων κλπ.).
3. Ἡ συνήθης διάρκεια τοῦ προγράμματος εἶναι 3-5 ἔτη. Μακροτέρα περίο-
δος ἐφαρμογῆς προγράμματος, καθιστᾷ τὴν ἐπιτυχίαν του ἐπισημῆ λόγῳ
κυρίως τῆς ἀβεβαιότητος τῶν δεδομένων καὶ τῆς μὴ δυνατότητος προβλέ-
ψεως ἐπελεύσεως νέων φαινομένων.

Μορφαὶ προγραμματισμοῦ

Ὁ προγραμματισμὸς ἀναλόγως τοῦ φορέως ἢ τῆς μορφῆς του, δύναται νὰ
διακριθῇ εἰς διάφορα εἶδη. Ἡτοι:

1. Δημόσιος ἢ Ἰδιωτικὸς Προγραμματισμὸς.
Ἀφετηρία εἰς τὸν θεσμὸν τοῦ προγραμματισμοῦ ὑπῆρξεν, ὡς ἐλέχθη, ἡ

ιδιωτική ἐπιχείρησις. Ὁ περιορισμὸς τῶν διατιθεμένων νομικῶν μέσων, ἢ ἀνάγκη διὰ τὴν σαφῆ προδιαγραφὴν τοῦ κύλου παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως τῶν παραγομένων εἰδῶν καὶ ἢ ἐκ τῶν προτέρων πρόβλεψις ἐνὸς καθωρισμένου συντελεστοῦ κόστους, ἠνάγκασαν, ὡς ἐλέγχθη, τὸν ἰδιωτικὸν φορέα νὰ σχεδιάζῃ ἕνα βραχυχρόνιον μεθοδευμένον προγραμματισμόν.

Ἐξ ἐναντίας ὁ δημόσιος φορέας, εἰς τὰ πρῶτα του βήματα, ἐκάλυπτε τὸν προγραμματισμόν, βραχυχρόνιως μὲν διὰ τῶν ἐτησίων προϋπολογισμῶν του, διὰ μεγαλύτερον δὲ χρόνον διὰ τῆς νομοθετικῆς ὁδοῦ. Οἱ δημοσιονομικοὶ καὶ οἱ κοινωνικοὶ νόμοι, οἱ νόμοι οἱ προβλέποντες τὴν ἴδρυσιν εἰδικῶν φορέων, εἰς οὓς ἀνατίθεται ἡ ἐφαρμογὴ ἐνὸς συγκεκριμένου ἔργου ἢ προγράμματος (ἐξηλεκτρισμοῦ, τηλεπικοινωνιῶν κλπ.) αἱ συμβάσεις δι' ὧν ἀνατίθεται εἰς τεχνικὰς ἐταιρίας ἢ ἐκτέλεισις μεγάλης ἐκτάσεως παραγωγικῶν ἢ ἄλλης μορφῆς κοινῆς ὠφελείας ἔργων, ταυτίζονται σχεδὸν μὲ τὸν προγραμματισμόν. Αἱ ἐπὶ τῶν νομοθετημάτων τούτων εἰσηγητικαὶ ἐκθέσεις, εἶναι πολλάκις ἀξιοσημεῖα κείμενα. Διότι, ἔστω καὶ διὰ τῆς συνήθους γραφειοκρατικῆς μεθοδολογίας, παρουσιάζουν τὸν τύπον καὶ τὰ στοιχεῖα ἐνὸς τελείου προγραμματισμοῦ καὶ ἀποτελοῦν μελέτην προγραμματισμοῦ τοῦ συγκεκριμένου στόχου.

2. Κεντρικὸς ἢ διάσπαρτος προγραμματισμὸς.

Εἰς τὸ σύγχρονον Κράτος ὁ δημόσιος προγραμματισμὸς στηρίζεται εἰς σειρὰν ἔρευνῶν, στατιστικῶν δεδομένων, μελετῶν καὶ συγκριτικῶν προβλέψεων. Ἡ ἐργασία αὕτη ἀπλουτεῖται ἀναμφισβητήτως σήμερον χάρις εἰς τὴν τελειότητα τῶν μηχανικῶν καὶ τεχνικῶν μέσων, ἀλλὰ ἡ μεθόδολογία τῆς διαδι-ασίας, ὁ συντονισμὸς τῶν μελετῶν καὶ ἡ ἐξαγωγή τῶν συμπερασμάτων εἶναι πάντοτε ἔργον τῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων, δηλ. τῶν προγραμματιστῶν, οἱ ὅποιοι μὲ τὴν εἰδικὴν κατάρτισιν, τὴν ἐμπειρίαν καὶ τὴν γνῶσιν τοῦ ἀντικειμένου, προσδιορίζουν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δραστηριοτήτων μὲ στόχον τὴν ἀριστοποίησιν τοῦ ἀποτελέσματος καὶ τὴν μεγιστοποίησιν τοῦ κοινωνικοῦ ὀφέλους, διὰ τῆς διαθέσεως, ὡς προελέχθη, τῶν μικροτέρων κεφαλαίων.

Ὁ μηχανισμὸς τοῦ προγραμματισμοῦ διὰ νὰ δύναται νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὸς ἀνατίθεται εἰς εἰδικὸν κεντρικὸν φορέα τῆς διοικήσεως, διακρινόμενον διὰ τοῦ Νόμου ἐκ τῶν ἄλλων θεσμῶν καὶ ὀργάνων αὐτῆς. Ἡ ἐργασία τοῦ εἰδικοῦ τούτου κεντρικοῦ προγραμματικοῦ φορέως ἐνεργεῖται πάντοτε ἐν συνεργασίᾳ πρὸς τοὺς λοιποὺς κατὰ μέρος προγραμματικούς ἢ ἐκτελεστικούς φορεῖς τῆς διοικητικῆς μηχανῆς (Ὑπουργεῖα, ἀνεξάρτητοι ὑπηρεσίαι, Ὄργανισμοί, Νομικὰ πρόσωπα κλπ.).

Τὸ σύστημα τοῦτο ἀποκαλεῖται καὶ Ὁργανικὸς Προγραμματισμὸς καὶ εἶναι σχεδὸν ἐν ἐφαρμογῇ εἰς ὅλας τὰς ἐν ἀνάπτυξί χῶρας τοῦ ἐλευθέρου δυτικοῦ κόσμου.

Ἐν ἀντιθέσει τούτου, ὑφίσταται τὸ σύστημα τοῦ διασπάτου

προγραμματισμοῦ. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἔλλείπει τὸ κεντρικὸν ὄργανον, ὃ προγραμματισμὸς δὲ διαχέεται μεταξὺ τῶν κατὰ μέρος διοικητικῶν φορέων, ἕκαστος τῶν ὁποίων ἀσκεῖ τὴν ἐκ τοῦ ἀντικειμένου ἀρμοδιότητά του ἐπὶ τοῦ προγραμματισμοῦ μὲ βάσιν τὰς βασικὰς προγραμματικὰς ἰσχάς τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καὶ τὴν διάρθρωσιν τῶν πιστώσεων τοῦ Κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ.

3. Ὁλοκληρωτικὸς ἢ ρυθμιστικὸς προγραμματισμὸς.

Ἡ ὑποαμιγνῶσις τοῦ προγραμματισμοῦ εἰς ὀλοκληρωτικὸν (δεσμευτικὸν) καὶ ρυθμιστικόν, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν βαθμὸν ἐξαναγκασμοῦ καὶ τὴν δύναμιν τὴν ὁποίαν δίδει, εἰς τοῦτον, ἡ πολιτικὴ ἐξουσία διὰ τὴν ἐφαρμογὴν του.

Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν τοῦ ὀλοκληρωτικοῦ προγραμματισμοῦ, ἀπασα αἱ ἐκδηλώσεις καὶ πρωτοβουλία δράσεως τόσο τοῦ κρατικοῦ τομέως, ὅσον καὶ τῶν ἰδιωτικῶν φορέων, πρέπει νὰ εἶναι προσηρμοσμένα πρὸς τὰς κρατικὰς προγραμματικὰς ἀποφάσεις.

Ἡ συμμόρφωσις τῶν κρατικῶν ὀργάνων καὶ τῶν ἰδιωτῶν εἶναι ὑποχρεωτικὴ πρὸς τὰς λαμβανομένας Κυβερνητικὰς ἀποφάσεις καὶ τὰ περιθώρια τῆς πρωτοβουλίας τῶν κατὰ μέρος φορέων εὐρίσκονται μόνον εἰς τὰς λεπτομερείας τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος.

Ὁ ὀλοκληρωτικὸς προγραμματισμὸς, ὡς ἀπολύτως κατευθυνόμενος καὶ ἐλεγχόμενος εὐρίσκεται ἐν ἐφαρμογῇ εἰς τὰς κομμουνιστικὰς χώρας.

Διὰ τοῦ ρυθμιστικοῦ προγραμματισμοῦ ἐπιδιώκεται ἡ προσαρμογὴ τῆς δράσεως τῶν κρατικῶν ὅσον καὶ τῶν ἰδιωτικῶν φορέων πρὸς τὰς κατευθύνσεις τοῦ κεντρικοῦ προγραμματισμοῦ οὐχὶ διὰ τοῦ συστήματος τοῦ καταναγκασμοῦ, ἀλλὰ διὰ τῆς καθοδηγήσεως, ἐνημερώσεως καὶ διαφωτίσεως πρὸς τὰς ὀρθὰς λύσεις καὶ τὰς κοινωνικῶς καὶ οικονομικῶς συμφερούσας καὶ εἰς τὸ γενικὸν συμφέρον ἐνδείξεις.

Ἐν προκειμένῳ ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία (καὶ τὸ ἰδιωτικὸν κεφάλαιον) συντρέχει εἰς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ προγραμματισμοῦ, πειθομένη, ὅτι συμφέρει εἰς τοῦτο ἡ ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ, δεδομένου ὅτι τὸ ἰδιωτικὸν συμφέρον ταυτίζεται πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ συνόλου.

Συνήθως ὁ ρυθμιστικὸς προγραμματισμὸς ὑποκινεῖ τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν πρὸς ἐπένδυσιν κεφαλαίων εἰς ὠρισμένους στόχους διὰ τῆς παροχῆς κινήτρων ἢ ἀντικινήτρων (μακροπρόθεσμοι χρηματοδοτήσεις, εἰδικαὶ προμηδοτήσεις, προτιμήσεις εἰς τὰς κρατικὰς ἀγορὰς κ.ο.κ.).

Ὁ ρυθμιστικὸς προγραμματισμὸς, προσιδάζει περισσότερον εἰς τὰς χώρας ὅπου κρατεῖ τὸ σύστημα τῆς ἐλευθέρως οικονομίας ὡς παρ' ἡμῶν.

4. Μακροχρόνιος ἢ βραχυχρόνιος προγραμματισμὸς.

Ὁ προγραμματισμὸς δύναται νὰ ἀτενίσῃ εἰς βραχεῖαν ἢ μακρὰν χρονικὴν περιόδον.

Οἱ μακροχρόνιοι προγραμματισμοί, περιλαμβάνοντες κατὰ τὸ σῆμα

Έργα μεγάλης έκτασεως και βραδείας ἀποδόσεως προσιδιάζουν περισσότερο εις τὰς ἀνεπτυγμένας χώρας, όπου τὸ ἔθνικὸν εἰσόδημα εὐρίσκεται εἰς ὑψηλὰ επίπεδα.

Τοῦναντίον οἱ βραχυχρόνιοι προγραμματισμοί, εἶναι εὐχερέστεροι εἰς τὴν κατάρτισίν των καὶ τὰ ἐπιδικώμενα ἀποτελέσματα ἐπέρχονται καὶ ἀποδίδουν ταχύτερον Ἐκ τοῦ λόγου τούτου ἐφαρμόζονται περισσότερο εἰς τὰς ὑποναπτύκτους χώρας ἢ εἰς ἐείναι, αἵτινες διανύουν τὸ στάδιον τῆς ἀναπτύξεως.

5. Καθολικὸς καὶ μερικὸς προγραμματισμός.

Ἡ κλίμαξ τῆς ἐδαφικῆς ἐκτάσεως, εἰς ἣν ἀναφέρεται ὁ προγραμματισμὸς διακρίνει τοῦτον εἰς καθολικὸν (ἔθνικὸν) καὶ περιφερειακόν.

Ὁ καθολικὸς προγραμματισμὸς, περιλαμβάνει τὸ σύνολον τοῦ ἔθνικοῦ χώρου καὶ τὸ σύνολον τῶν θεμάτων καὶ προβλημάτων, ἐν ᾧ ὁ μερικὸς, ἀναφέρεται εἰς ὄρισμένα διαμερίσματα τῆς χώρας ἢ ἐνδεχομένως εἰς ὄρισμένα προβλήματα οικονομικῆς ἢ κοινωνικῆς ὑφῆς.

Εἰδικῶς διὰ τοῦ περιφερειακοῦ προγραμματισμοῦ ἐπιδικώκεται ἡ κατὰ διαμερίσματα κατὰ οἰκὴ τοῦ προγράμματος, εἰς τρόπον ὥστε διὰ ταύτης νὰ ἐπέλθῃ ἐξισορροπία τῶν στοιχείων τῆς οικονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀναπτύξεως καὶ νὰ ἐπιτευχθῇ μίᾳ κατὰ τὸ δυνατόν ἀπάμβλυνσις τῶν διαφορῶν προόδου καὶ εὐμερείας τοῦ πληθυσμοῦ.

6. Οἰκονομικὸς καὶ κοινωνικὸς προγραμματισμός.

Ὡς προσέλεχθη, ὁ οἰκονομικὸς καὶ ὁ κοινωνικὸς προγραμματισμὸς δὲν δύνανται νὰ δράσουν ἀνεξαρτήτως, δεδομένου ὅτι οἱ στόχοι συμπέτουν καὶ ἡ μεθοδολογία των τελεῖ ἐν ἀλληλεξαρτήσει. Οἱ σύγχρονοι κοινωνιολόγοι δέχονται ὅτι «ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις δὲν ἀποτελεῖ αὐτοσκοπὸν ἀλλὰ μέσον διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς κοινωνικῆς ἀναπτύξεως». Ἐν τούτοις, πρὸς πληρεστέραν ἐξειδίκευσιν τῶν ὀρισμῶν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τοὺς ὅρους καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ κοινωνικοῦ προγραμματισμοῦ ὡς ἀκολούθως :

α. Οἰκονομικὸς Προγραμματισμός.

Μὲ τὸν ὅρον «Οἰκονομικὸς Προγραμματισμός» ἐννοοῦμεν τὴν σχεδίασιν μέτρων (νομισματικῶν, δημοσιονομικῶν, ἐκβιομηχανικῶν κλπ.) διὰ τῶν ὁποίων προβλέπεται ὅτι θὰ ἐπιτευχθῶν προδιαγεγραμμένοι στόχοι εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας. Ἡ ἀξιολόγησις τοῦ σχεδίου θὰ συσχετίζεται μὲ τὴν πρόβλεψιν τῆς βιωρότητος ὅπως διὰ τῶν προτεινομένων μέτρων ἐξασφαλισθῇ ὁ ἐπιθυμητὸς σκοπὸς μὲ μικρότερον κόστος καὶ μεγαλύτερον οἰκονομικὸν καὶ κοινωνικὸν ἀποτέλεσμα.

Εἰς τὸν ἰδιωτικὸν ἐπιχειρηματικὸν τομεᾶ, ἀντικείμενον τοῦ προγραμματισμοῦ εἶναι ἡ μεγιστοποίησις τοῦ κέρδους τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ ἡ προαγωγή ἀρίστου προϊόντος, εἰς τρόπον ὥστε τοῦτο νὰ εἶναι καταναλώσιμον καὶ συναγωνίσιμον.

Ὁ οικονομικὸς προγραμματισμὸς ἀποβλέπει βασικῶς εἰς :

α. Τὴν αὐξήσιν τοῦ ἐτησίου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἀνευ κλονισμοῦ τῆς νομισματικῆς σταθερότητος (οἰκονομικὴ μεγέθυνσις). Μὲ τὸν ὅρον ἐθνικὸν ἐτήσιον εἰσόδημα ἐννοεῖται τὸ σύνολον τῶν ἐντὸς μιᾶς ἐτησίου περιόδου παραγομένων ἀγαθῶν καὶ προσφερομένων ὑπηρεσιῶν, ὡς ταῦτα ἀποτιμῶνται εἰς χρῆμα.

β. Τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν δηλαδή τὴν ἔξοδον μιᾶς χώρας ἐκ τῆς ἐν καθυστερήσει οἰκονομίας τῆς, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν κατὰ κεφαλὴν αὐξήσιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις προϋποθέτει κυρίως διαρθρωτικὰς μεταβολὰς εἰς τὸν παραγωγικὸν μηχανισμόν, πλήρη ἐκμετάλλευσιν τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τῆς χώρας καὶ ἐξουδετέρωσιν τῆς ἀνεργίας καὶ τῆς μὴ φυσιολογικῆς ὑποαπασχολήσεως τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ.

Ὁ μακροχρόνιος οἰκονομικὸς προγραμματισμὸς ὁ ἀναφερόμενος εἰδικῶς εἰς τὸν τομέα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως εἶναι δυσχερέστατος, δεδομένου, ὅτι πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν σειρά ἀπροόπτων οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν φαινομένων, ἅτινα διαφοροποιοῦν τὰς θέσεις τῶν γενομένων ὑπολογισμῶν καὶ κατὰ τὸ στάδιον ἀκόμη τῆς μελέτης τοῦ προγραμματισμοῦ.

Σοβαρώτατον ἐπίσης στοιχεῖον τοῦ οἰκονομικοῦ προγραμματισμοῦ εἶναι ἡ ὀρθὴ κατεύθυνσις τῶν ἐπενδύσεων καὶ ἡ ἀξιολόγησις τῶν ἔργων μὲ στόχον τὴν προτεραιότητα ἐκείνων τὰ ὁποῖα θὰ χρησιμοποιήσουν περισσοτέρους συντελεστὰς παραγωγῆς, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὸ ἐπιτευχθησόμενον κοινωνικὸν ὄφελος.

Κύριον κριτήριον διὰ τὸν χαρακτηρισμὸν μιᾶς χώρας καὶ τὴν ὑπαγωγὴν τῆς εἰς μίαν τῶν κατηγοριῶν τῆς ὑποαναπτύτου (μέχρι 300 δολλαρίων κατὰ κεφαλὴν ἐτήσιον εἰσόδημα) τῆς ἀναπτυσσόμενης (μετοξὺ 300 - 1000 δολλαρίων) καὶ τῆς ἀνεπτυγμένης (ἄνω τῶν 1.000 δολλαρίων) εἶναι τὸ κατὰ κεφαλὴν ἐτήσιον εἰσόδημα τὸ ὁποῖον εἶναι ἀνάλογον — ὡς φυσικόν — τοῦ ὕψους τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.

Ἡ κοινωνικὴ εὐημερία ὅμως ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἱκανοποιητικοῦ ρυθμοῦ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, εἰς τρόπον ὥστε ἡ μέσῃ ταύτης ἐπιτυγχανομένη αὐξήσις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος νὰ μὴ ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὴν αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ ἢ νὰ μὴ ἐξαφανίζεται ἀπὸ τὰ τυχῶν πληθωρικά νομισματικὰ φαινόμενα.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐπιβάλλουν ὅπως τὰ προγράμματα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἀκολουθοῦν ἐπιμελῶς κατηγορισμένον προγραμματισμόν

β. Κοινωνικὸς Προγραμματισμὸς.

Ὁ ὅρος «Κοινωνικὸς Προγραμματισμὸς» ἂν καὶ δὲν ἔχη εἰσέτι διεθνῶς ἐννοιολογηθῆ, δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι ὑποδηλοῖ τὴν, βίαιαν κοινωνικῶν μελετῶν κατὰ τὴν ἀπὸ βλεπόντος εἰς τὴν κάλυψιν κοινωνικῶν ἀναγκῶν καὶ τὴν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν κοινωνικῆς διαβίωσης καὶ προόδου τοῦ πληθυσμοῦ.

Ὁ κοινωνικὸς προγραμματισμὸς, ὡς προελέχθη, ἔχει σκοπὸν τὴν προδιαγραφὴν τῶν μελλοντικῶν κοινωνικῶν ἐξελίξεων, πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ καλύτερου ἀποτελέσματος κοινωνικῆς εὐημερίας. Ἐν τῇ ἐπιδιώξει ταύτῃ δὲν ταυτίζεται μὲ τὴν κοινωνικὴν πολιτικὴν. Διότι, ἡ κοινωνικὴ πολιτικὴ ἀποτελεῖ τμήμα τῆς γενικωτέρας πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὡς τοιοῦτον, διαμορφοῦται ἀναλόγως τῶν πολιτικῶν σκοπιμοτήτων καὶ τῶν τασσομένων κυβερνητικῶν στόχων.

Ἡ κοινωνικὴ πολιτικὴ, σήμερον δὲν περικλείεται εἰς τὰ παλαιότερα πλαίσια τῆς προστασίας τῶν βιομηχανικῶν ἐργατῶν.

Περιλαμβάνει, ὅλα τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς τὰς κοινωνικὰς σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἰς τὰ ἀναφυόμενα κοινωνικὰ προβλήματα, τείνει δὲ νὰ λάβῃ τὸν χαρακτῆρα τῆς καθολικότητος. Σκοπὸς τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς εἶναι ἡ ἐξύψωσις τοῦ βιοτικῆς ἐπιπέδου καὶ ἡ γενικὴ κοινωνικὴ πρόοδος καὶ εὐημερία.

Τὰ κυριώτερα ἀντικείμενα τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς, εἶναι τὰ ἑξῆς:

α) Ἡ προστασία τῆς ἐργασίας. Τὰ διὰ τοῦ τομέως τούτου λαμβανόμενα μέτρα ἀποσκοποῦν, εἰς τὴν συστηματοποίησην καὶ κατοχύρωσιν τῆς ἐργατικῆς ἀποσχολήσεως, εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν τῶν ἀπολύσεων καὶ εἰς τὴν ἐπαγγελματικὴν κατάρτισιν καὶ ἐξειδικεύσιν τῶν ἐργατῶν.

β) Ἡ ἀνάλογος πρὸς τὴν ἀπασχόλησιν, τὴν ἀπόδοσιν καὶ τὰ προσόντα τῶν ἐργαζομένων προσφορά εἰσοδήματος. Τὸ στοιχεῖον τοῦτο, συνδεόμενον, ὡς φυσικόν, μὲ τὸ μέγεθος τοῦ πραγματοποιουμένου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τὴν δικαίαν κατανομήν του, ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς οἰκογενειακῆς καὶ ἀτομικῆς εὐημερίας τῶν ἐργαζομένων καὶ ἐν διευρύνσει τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

γ) Ἡ κοινωνικὴ ἀσφάλεια. Διὰ ταύτης ἐννοεῖται ὁ θεσμὸς βάσει τοῦ ὁποῖου καλύπτονται ἀναγκαστικῶς οἱ βιοτικοὶ ἐπαγγελματικοὶ καὶ φυσικοὶ κίνδυνοι (ἀσθένεια, μητρότης, ἀνικανότης πρὸς ἐργασίαν, γῆρας, θάνατος, ἀνεργία, οἰκογενειακὰ βάρη καὶ ἀτύχημα) τῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ διαβιούντων ποσῶν.

δ) Ἡ διάσφαλις τῆς ὑγείας. Ἡ ἐπὶ τοῦ τομέως τούτου πολιτικὴ οὕσα διάφορος τῆς ὑπὸ τοῦ συστήματος Κοινωνικῆς Ἀσφαλείας ἀσφαλιζομένης ἀσθενείας κατευθύνεται εἰς τὴν δημοσίαν, προληπτικὴν καὶ κοινωνικὴν ὑγιεινὴν καὶ τὴν ὀργάνωσιν τῆς παρασκευῆς καὶ τοῦ ἐλέγχου τῶν φαρμακευτικῶν παρῆσενασμάτων.

ε) Ἡ ἐξασφάλις στέργης μέσῳ κρατικῶν ἢ ἐνισχυομένων ὑπὸ τοῦ Κράτους προγραμμάτων εἰς ἅπαντα τὸν πληθυσμόν, ὁ ὁποῖος δὲν δύναται δι' ἰδίων μέσων ν' ἀποκτήσῃ τοιαύτην καὶ κατὰ προτίμησιν ἐκείνων οἵτινες συνετεία θεομηγιῶν χάνουν τὴν κατοικίαν τω.

στ) Ἡ ἀνύψωσις τοῦ κοινωνικοῦ καὶ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου, διὰ τῆς παροχῆς μέσων καὶ ὑπηρεσιῶν αἵτινες ἐξασφαλίζουν εἰς τὸν ἀνθρώπον ἀξιοπρεπῆ διαβίωσιν ἐντὸς τῆς κοινωνίας.

ζ) **Ἡ κοινωνικὴ πρόνοια.** Μὲ τὸν ὄρον τοῦτον νοεῖται τὸ σύνολον τῶν θεσμῶν καὶ μέτρων διὰ τῶν ὁποίων ἐπιδιώκεται ἡ προστασία ὠρισμένων κοινωνικῶν ὁμάδων ἢ κατηγοριῶν τοῦ πληθυσμοῦ περιβλήουσων ὀριστικῶς ἢ προσωρινῶς εἰς κατὰστασιν μειωμένης κοινωνικῆς ἢ οικονομικῆς ἀντοχῆς ἢ εἰς κατὰστασιν ἀνάγκης μὴ καλυπτιομένης ὑπὸ τοῦ συστήματος κοινωνικῆς ἀσφαλείας.

η) **Ἡ ἐκπαίδευσις.** Ἡ ὑποχρεωτικὴ στοιχειώδης ἐκπαίδευσις, ἡ παροχὴ τεχνικῆς καὶ γενικότερον ἐκπαιδεύσεως, ἀποτελεῖ ὡσαύτως τομεῖς οἱ ὁποῖοι ὑπηρετοῦν τὴν κοινωνικὴν πρόοδον καὶ εὐημερίαν.

Οἱ ὡς ἀνωτέρω στόχοι τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς, ἀποβλέπουν, ὡς προελέχθη, εἰς τὴν γενικὴν ἀνοδὸν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου καὶ εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς καθολικῆς εὐημερίας. Δηλαδή εἰς σκοποὺς τοὺς ὁποίους δὲν δύναται νὰ ἀγνοήσῃ καὶ ἡ οικονομικὴ πολιτικὴ. Οἱ συντελεστοὶ τῆς μιᾶς πολιτικῆς ἐπηρεάζουν τοὺς συντελεστοὺς τῆς ἄλλης καὶ ἀνάπαλιν. Ἐκ τοῦ λόγου τούτου σχεδιασμοὶ ἀνεξαρτήτου οικονομικοῦ ἢ κοινωνικοῦ προγράμματος, χωρὶς ταυτοχρόνως τὰ στοιχεῖα, οἱ συντελεστοὶ καὶ οἱ στόχοι νὰ ἀλληλοσυνδεθοῦν καὶ νὰ ἀλληλοεπηρεασθοῦν θὰ ὀδηγῇ εἰς ἀνεφάρμοστα ἢ ἐνὶ ὄχῳ καὶ εἰς κοινωνικῶς ἐπιβλαβῆ ἀποτελέσματα. Ἡ ἀνάπτυξις μιᾶς χώρας πρέπει νὰ συμβαδίξῃ καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον ἁρμονικὸν καὶ ἐπὶ τῶν δύο τούτων ἀρτηριῶν.

Οἱ λόγοι οὗτοι δικαιολογοῦν καὶ ἐπιβάλλουν, ὅπως ὁ προγραμματισμὸς ἀναπτύξεως διενεργηθῇ μὲ ἀλληλεπιδράσεις τῶν κοινωνικῶν καὶ οικονομικῶν στόχων, εἰς τρόπον ὥστε διὰ τούτων νὰ ἐπιτυγχάνεται ὄχι μόνον ἡ ἀνοδος καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς οικονομίας, ἀλλὰ καὶ ἡ κοινωνικὴ εὐημερία.

Διαδικασία καταρτίσεως τοῦ προγραμματισμοῦ

Τὰ στάδια τὰ ὁποῖα, ἀκολουθεῖ ὁ προγραμματισμὸς τῆς οικονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀναπτύξεως εἶναι τὰ ἑξῆς:

α) **Προδιαγραφὴ τῶν στόχων.** Τὴν κατεύθυνσιν διὰ τὴν ἐπιλογὴν τῶν ἀντικειμένων καὶ τῶν οικονομικῶν καὶ κοινωνικῶν στόχων τοῦ προγραμματισμοῦ ἔχει πρωτίστως ἡ πολιτικὴ ἐξουσία. Αἱ ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τούτου παρεχόμεναι ὁδηγαὶ τῆς Κυβερνήσεως προσδιορίζουν εἰς γενικὴν μορφήν τὸ πλαίσιον τῶν διαρθρωτικῶν μεταρρυθμίσεων, τὰ ἐπιθυμητὰ ὄρια, τῶν ἐπιβληθησομένων τούτων μεταβολῶν καὶ τὰς βασικὰς ἐπιδιώξεις τοῦ προγραμματισμοῦ ἐντὸς τοῦ πλαισίου πάντοτε τῆς ὑφισταμένης συνταγματικῆς ὀργανώσεως τῆς πολιτείας καὶ τοῦ θεσμικοῦ κοινωνικοῦ καθεστώτος.

β) **Συνεργασία τῶν κρατικῶν ὀργάνων ἐπὶ τοῦ προγραμματισμοῦ μετὰ τῶν ἰδιωτικῶν φορέων.** Σπουδαιότατὴ εἶναι ἡ ψυχολογικὴ προπαρασκευὴ τοῦ πληθυσμοῦ

εις τὸ νὰ συνειδητοποιήσῃ τὴν κατάστασιν εἰς ἣν εὐρίσκειται καὶ νὰ ἀποδεχθῇ τὰς θυσίας αἱ πρέπει νὰ ὑποστῇ δι' ὄρισμένον χρονικὸν διάστημα, ἐὰν τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον, προκειμένου νὰ ἐξασφαλισθῇ εἰς τὸ μέλλον ὑψηλὸν γενικὸν ἐισόδημα, τὸ ὁποῖον θὰ φέρῃ τὴν καθολικὴν κοινωνικὴν εὐημερίαν.

γ) Ἐμφάνισις καὶ περιγραφή τῆς ὑφισταμένης καταστάσεως, ἣτις θὰ διαφοροποιηθῇ συμφώνως πρὸς τοὺς στόχους τοῦ προγραμματισμοῦ. Ἡ ὑφισταμένη οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ κατάστασις ἀπεικονίζεται διὰ στοιχείων ἐξ ἐρευνῶν καὶ στατιστικῶν οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν δεδομένων.

δ) Ἡ ἐπιλογὴ μεταξὺ τῶν ἐπιλεγέντων στόχων ἐκείνων, οἵτινες κρίνονται ὅτι ἔχουν προτεραιότητα. Ἡ ἱεράρχησις αὕτη γίνεται εἴτε μὲ τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἐπηρεαζομένων ἀναγκῶν εἴτε βάσει τῶν κριτηρίων τῶν διατιθεμένων πόρων ἢ κεφαλαίων.

ε) Καθορισμὸς τοῦ τρόπου ἐφαρμογῆς. Τὸ στοιχεῖον τοῦτο ὑποβοηθεῖ τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν εἰς τὴν ὑλοποίησιν τοῦ προγραμματισμοῦ διὰ τῆς προτάσεως, συνήθως, ἐναλλακτικῶν λύσεων. Ὁ σαφὴς προσδιορισμὸς τῶν ἀπαιτουμένων μέσων, ἡ ἐδαφικὴ ἔκτασις ἐφαρμογῆς, τὰ ἄμεσα ἢ ἕμμεσα οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ ὄφελῃ ἀποτελοῦν οὐσιώδη στοιχεῖα διὰ τὴν Κυβέρνησιν, ἵνα αὕτη καθορίσῃ τὴν πολιτικὴν της, εἰς τὴν λήψιν τῶν ἐνδεδειγμένων νομοθετικῶν μέτρων ἢ τὴν ἐκδοσὶν προγραμματιστικῶν ἀποφάσεων.

στ) Ἀξιολόγησις ἀποτελεσμάτων. Διὰ τοῦ προγραμματισμοῦ θὰ προβλέπηται ὡσαύτως ἡ συνεχὴ παρακολούθησις τοῦ προγράμματος, εἰς τρόπον, ὥστε τοῦτο, εἴτε διὰ τῆς ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς του ἐμπειρίας εἴτε λόγῳ τῆς μεσολαβήσεως τυχαίων ἢ ἀπροβλέπτων φαινομένων, νὰ δύναται νὰ προσαρμώζηται, χωρὶς νὰ ἀφίσταται τῶν βασικῶς ἐπιδιωκομένων σκοπῶν.

ζ) Συντονισμός, καθοδήγησις ἐφαρμογῆς καὶ ἔλεγχος τῆς ἐκτελέσεως τοῦ προγράμματος. Ὁ προγραμματισμὸς πρέπει νὰ καθορίζῃ τὸν συντονιστικὸν φορέα, τὰς μονάδας καθοδηγήσεως διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος ὡς καὶ τὰς ὑπηρεσίας ἢ τοὺς φορεῖς ἐκτελέσεως καὶ ἐλέγχου αὐτοῦ.

Ὁ ἐν γένει συντονιστικὸς ἔλεγχος τῆς ἐφαρμογῆς τῶν τεχνικῶν ἰδία προγραμμάτων, ἐνεργεῖται διὰ ἐπιστημονικῶν μεθόδων, αἱ ὁποῖαι εἶναι εἰς θέσιν εἰς πᾶσαν στιγμὴν νὰ ἐμφανίσουν τὸ στάδιον, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκειται τὸ ἔργον, τὴν κατὰ τὸν χρόνον τοῦ ἐλέγχου σημειουμένην δραστηριότητα, τὸ κόστος αὐτοῦ, τὰ διατιθέμενα ἢ τὰ ἐλλείποντα μέσα διὰ τὴν ὁμαλὴν καὶ ταχείαν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου, ὡς καὶ πᾶσαν ἑτέραν ἐνδειξὴν τὴν ὁποῖαν θέτει ὁ ἐλέγχων. Μία ἀπὸ τὰς πλέον ἐν ἐφαρμογῇ μεθόδους εἶναι ἡ τῆς Δικτυωτῆς Ἀναλύσεως (σύστημα CPM, PERT, PEP κλπ.).

η) Ὁργάνωσις φορέων ἐφαρμογῆς καὶ ἐκτελέσεως. Ἡ ἔγκλιτος καὶ σύμφωνος πρὸς τοὺς στόχους τοῦ προγραμματισμοῦ ἀπό-

δισις προϋποθέτει άρτίαν όργάνωσιν τών φορέων έφαρμογής και έκτελέσεώς του. Με τόν όρον «όργάνωσις» έννοοϋμεν τό σύνολον τών έπιστημονικών κανόνων και τών άνθρωπίνων ενεργειών διά τών όποίων έναρμονίζονται οί διατιθέμενοι εις όρισμένην χρονικήν διάρκειαν συντελεσται κατά συνδυασμούς, εις τρόπον ώστε δι' αυτών να έπιτευχθῆ τό καλύτερον εις ποιότητα και τό μεγαλύτερον εις ποσότητα άποτέλεσμα.

‘Ο προγραμματισμός έν ‘Ελλάδι

1. Παρ’ ήμιν ό προγραμματισμός είναι κατά βάσιν άνατεθειμένος εις τό ‘Υπουργείον Συντονισμού και ειδικότερον εις τό Κέντρον Προγραμματισμού και Οικονομικών Έρευνών (Κ.Ε.Π.Ε.).

Τό Κ.Ε.Π.Ε. άποτελεῖ τό κεντρικόν όργανον τής έπιστημονικής έρεύνης και μελέτης τών οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων τής χώρας, ή δλη δέ έργασία εκτελεῖται διά τοϋ όργανικου του έπιστημονικου προσωπικου έν συνεργασία με τά έπιστημονικά και ειδικά στελέχη τής διοικήσεως, τά άρμόδια δι' έκαστον μελετώμενον τομέα και τοϋς ειδικούς συνεργάτας αυτου.

2. Τό έν έφαρμογή πενταετές πρόγραμμα Οικονομικής Αναπτύξεως τής ‘Ελλάδος (1968 - 1972) έπίτευγμα τής ‘Εθνικής Κυβερνήσεως άποτελεῖ σύστημα γενικών κατευθύνσεων και μέτρων πολιτικής διά τών όποίων επιδιώκεται ή δημιουργία καταλλήλου επιχειρηματικου κλίματος και ή έξασφάλισις τών άπαραιτήτων διοικητικών, όργανωτικών και θεσμικών προϋποθέσεων διά την λήψιν όρθολογικών αποφάσεων εκ μέρους ιδιωτικών και δημοσίων φορέων τής οικονομίας. Τό πρόγραμμα ένδεικτικόν διά τόν ιδιωτικόν τομέα τής οικονομίας, άποσκοπεῖ εις την πραγματοποίησιν ύψηλου ρυθμου οικονομικής ανάπτυξεως τής χώρας, εις την δημιουργίαν ευκαιριών άπασχολήσεως, εις την βελτίωσιν τής διανομής του έθνικου εισοδήματος, εις την επέκτασιν και όργάνωσιν τών παρεχομένων υπό τοϋ Κράτους Κοινωνικών ‘Υπηρεσιών και γενικώς εις την επί συγχρόνων βάσεων αναδιοργάνωσιν τής οικονομίας και τής διοικήσεως.

3. ‘Ο υπό τοϋ προγραμματισμού τούτου τεθείς στόχος τής αύξήσεως του κατά κεφαλήν εισοδήματος από 700 δολλ. του 1967 εις 1.000 κατά τό 1972, έν συνδυασμῶ με τά λοιπά διαρθρωτικά μέτρα έξισυγχρονισμού τής οικονομίας, τών κοινωνικών ύπηρεσιών και τής διοικήσεως, θα δημιουργήσουν αναμφισβητήτως τάς προϋποθέσεις τής ταχείας και σταθεράς οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξεως τής χώρας, μέσω τής όποίας, θα έξασφαλισθῆ ή καθολική ευημερία και ή κοινωνική πρόοδος του έλληνικου πληθυσμου.